

Peter de Haan

Peter de Haan (Bolsward, 1949) ging na afronding van zijn rechtenstudie (bestuursrecht) bij de provincie Fryslân werken, eerst in de ruimtelijke ordening, daarna was hij van 1985 tot 2011 strategisch bestuursadviseur voor Gedeputeerde Staten van Fryslân.

Hij heeft van 1973 tot 1986 tal van functies binnen de Partij van de Arbeid vervuld, zowel op lokaal als regionaal niveau. Daarnaast was hij als publicist verbonden aan landelijke tijdschriften van de partij.

Andere nevenfuncties betroffen activiteiten voor de Rotaryclub Leeuwarden Nijehove en het voorzitterschap van de stichting Stedenband Leeuwaren-Orjol en van meerdere onafhankelijke bezwaarschriftencommissies in Friese gemeenten.

Bezoeken aan dodenakkers stemmen me altijd vrolijk: hoewel je juist daar de sterfelijkheid ervaart overweegt steeds het gevoel: *'Maar wij zijn er tenminste nog!'*. Ik neem u even mee naar een begraafplaats die niet uitzonderlijk mooi is maar waarmee ik me als 'buurman' diep verbonden voel.

Ten zuidoosten van de Leeuwarder binnenstad ligt een verborgen schat: het oude dorp Huizum, nu omringd door stedelijke bebouwing. In een soort stadsoase ligt daar idyllisch de Dorpskerk Huizum, het oudste monument van de stad (12^e eeuw). Op het monumentale kerkhof rondom mag niet meer worden begraven. De aansluitende gemeentelijke begraafplaats is nog volop in gebruik. De Dorpskerk is nu een bloeiend cultuurpodium waarvan ik sinds de start in 2014 voorzitter ben. Daarover valt veel te vertellen maar ik verwijs korthedshalve naar www.dorpskerkhuizum.nl en beperk me nu tot het funeraire aspect. Met Leendert Plaisier schreef ik het boek *'(Schat)Graven in Huizum'* (2019, 135 blz., helaas uitverkocht) over de dodenakker.

Ik richt me nu even op een **mini-rondleiding** (de nummers staan op het bijgevoegde kaartje). Het adres is Huizum Dorp 67, 8934 BS Leeuwarden.

We starten in de prachtige kerk waar naast de oudste preekstoel van Friesland de zerken **(1)** opvallen van voorname Friese families uit de Gouden Eeuw, zoals de Feijtsma's en de Abbinga's. Daar ligt ook de steen van dominee David Acronius († 1669). Aan hem wijdde Anna Maria van Schurman (1607-1678) –dit intellectuele multitalent was de eerste vrouwelijke student in Nederland– een lofdicht. Zij bezocht destijds de Dorpskerk bij familiebezoek.

Slauerhoff

Bij het toegangspad naar het kerkhof vallen twee zaken **(2)** op. Direct na het hek sta je voor de grafsteenplaat van de ouders van onze meest kosmopolitische dichter, Jan Slauerhoff, die als scheepsarts alle wereldzeeën bevoer. Hij wijdde zijn langste gedicht (34 strofen) aan de uitvaart van zijn vader in Huizum. We organiseren veel rond de beroemde dichter, o.a. de jaarlijkse Slauerhofflezing, verzorgd door een prominente Nederlander.

'Als een kloek behoedt zij de doden'

Ernaast ligt een groot poëzietableau (een steen van 100 bij 120 cm.) met een gedicht van Atze van Wieren over de historie van de Dorpskerk. Over de kerk schrijft hij: *'Zijzelf is blind voor waan en schittering, als een kloek behoedt zij de doden.'*

We lopen om de toren heen richting waterkant, naar drie graven **(3)**.

Het eerste is van Regnerus Juckema van Burmania Rengers en zijn vrouw, barones Van Asbeck. Aan haar wijdde Jacob van Lennep tijdens zijn bekende voetreis een lofdicht, met deze regels: *'Ik herken die zachte lonken, die het koelste hart ontvonken.'*

Daarnaast ligt Pieter Cats, de veruit rijkste Fries toen hij in 1832 overleed. Hij bekleedde veel bestuurlijke functies.

Daarnaast ligt de steen van Daniël de Blocq van Haersma de Wit, die door koning Willem II tijdens diens Friese tournee in de adelstand werd verheven.

Op het moment van schrijven is hij voor de OVSE nog steeds internationaal verkiezingswaarnemer en bestuurslid van culturele organisaties waaronder de stichting Herdenking Slauerhoff, de stichting Poëzieta-bleaus Leeuwarden en cultuurpodium Dorpskerk Huizum. Hij heeft meerdere boeken op zijn naam staan. De belangrijkste daarvan was *Gevierde Friezen in Amerika* (320 blz.) en de Engelse versie *Famous Frisians in America*. (2009). Zie verder onder 'Peter Arend de Haan' op Wikipedia.

rondleiding over het kerkhof
rond de Dorpskerk Huizum

Naast deze voorname graven ligt het uit 1875 stammende baarhuisje **(4)**. Na de renovatie door vrijwilligers van de kerk werd het een minimuseum voor grafcultuur. Binnen liggen een uit het oude dakbeschot gereconstrueerde eikenhouten doodskist uit 1875, doodshemden, graftrommels etc. Op de adellijke afdeling oostelijk van het baarhuisje valt heel snel het mooiste grafmonument **(5)** van de hele dodenakker op: dat van Carel Battaerd (1800-1884) die als elfjarige (!) de Slag bij Waterloo meemaakte. Zijn adoptiefzoon zou een bastaardzoon zijn van koning Willen III.

Vanaf 1968 mocht er niet meer op het oude kerkhof worden begraven. Toch zien we zuidelijk van het graf van Battaerd een in 2016 geplaatste 'nieuwe' steen. Rara, hoe kan dat? Vlakbij de kerk waren burens aan het graven in hun achtertuin toen zij ineens – tot hun schrik – op een grote grafkelder stuitten. Dat bleek de oude Sixmakelder te zijn, waarin vijf leden van deze adellijke familie begraven waren. De schedels en beenderen kregen alsnog een rustplaats op het Huizumer kerkhof, naast die van andere adellijke personen uit de achttiende en negentiende eeuw. Bij die herbegravenis werd na een waardige ceremonie rond de levens van deze vijf personen gewijd, een nieuwe steen geplaatst **(6)**.

Handgranaat

We bekijken in de zuidelijke muur van de kerk nog even de ontroerende tekst op een plaquette **(7)** van jurist en letterkundige Robidé van der Aa, gewijd aan zijn overleden vrouw, de dichteres Eelkje Poppes (1791-1828) en de dood van hun vijf kinderen. Daarna verlaten we het kerkhof in de richting van de centrale laan van de gemeentelijke begraafplaats. Dan ziet men al gauw het in 2025 onthulde kunstwerk 'Eb en vloed' van Aebele Trijsburg en Anne van Stormbroek. Verderop liggen diverse oorlogsgraven. De grafstenen van drie belangrijke verzetsmensen hebben een zogenoemde 'zuiltoorts' gekregen. De drie vlaggenmasten verderop markeren de gedenktekens **(8)** van vijf geallieerde piloten, die hier begraven werden. Het Oorlogsgraven Comité Huizum claimt het oudste herdenkingscomité van Nederland te zijn, omdat deze geallieerden *al tijdens* de Tweede Wereldoorlog (op 16 december 1944) werden herdacht. Vlakbij liggen ook de grafstenen van drie kinderen (Anne Buwalda, Jan Romkema en Jeltje van der Ven), die daags na de bevrijding jammerlijk omkwamen: twee van hen speelden met een handgranaat in een Duitse truck en de derde, een dochttertje van een NSB'er die de deur niet opendeed, nadat er was aangebeld. Daarop gooiden leden van de Binnenlandse Strijdkrachten een handgranaat naar binnen. Dit onschuldige meisje vond de dood.

We lopen door naar het grafmonument **(9)** van Karst Leemburg (1889-1958). Ik noem dit bij rondleidingen vaak schertsend 'ons topstuk'. Karst is de enige Leeuwarder die de Elfstedentocht (1929) won en werd bekend doordat zijn grote teen bij de finish afgestorven bleek te zijn. De teen werd op sterk water gezet: een van de meest aansprekende relikwieën van de Tocht der Tochten. De steen zelf is overigens heel sober. Dat past wel bij de 'doe maar gewoon'-mentaliteit in deze regio, maar ook bij de tijdgeest van de jaren vijftig.

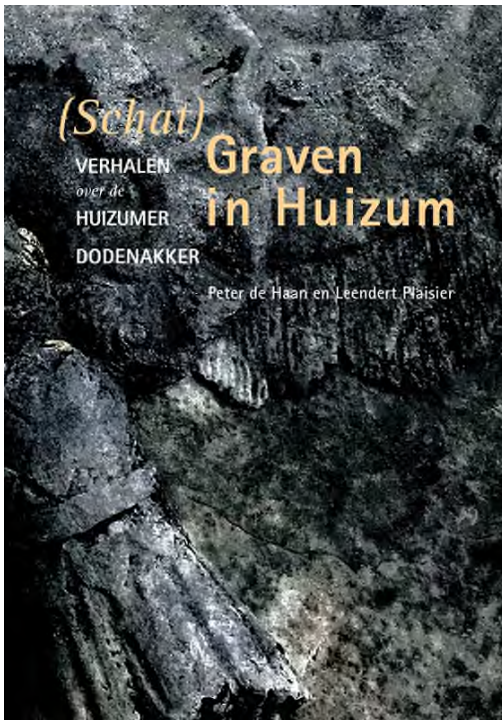

Kunstwerk als toegangshek

Nu lopen we alleen nog naar het graf **(10)** van de familie Zadel: hun legaat aan de gemeente ten bate van het Zadelfonds bevatte de bepaling dat de overledenen *'eens in de tien jaar moeten worden herkist'*. De gemeente voert die bepaling, hoe merkwaardig ook, elke tien jaar trouw uit: je accepteert of weigert een legaat in zijn geheel, een tussenweg is er niet...

Terug bij het toegangshek van de begraafplaats ontdekken we dat het hek een prachtig kunstwerk **(11)** is van beeldend kunstenaar Gerrit Terpstra: het symboliseert de twaalf ribben van een mens. De smalle toegangspoort verbeeldt duidelijk een vlam.

Ooit was de begraafplaats vrijwel 'vol'. Ik schreef toen een gedicht dat ik geen ligplaats hoefde (*'doe mij hier maar een staanplaats'*). Nu is er weer ruimte genoeg om er te liggen. Het is echt niet zo dat ik zeg: *'ik kan niet wachten tot ik er lig'*, maar het is voor mij wel een rustgevend gedachte.....

(Schat)Graven in Huizum

ouders van Jan Slauerhoff

Dorpskerk en kerkhof Huizum